

ตอนที่ ๒

หลักของศิลป

๒. หลักของศิลป์

หลักของศิลป์ที่จะกล่าวถึงนี้จะไดกล่าวถึง ๓ เรื่องด้วยกันคือ

๒.๑ องค์ประกอบแห่งศิลป์ (Composition)

๒.๒ ทฤษฎีสถิตและการใช้สี

๒.๓ จิตวิทยาในการใช้สี

จะไดกล่าวแต่ละเรื่องตามลำดับ

๒.๑ องค์ประกอบแห่งศิลป์ (Composition)

องค์ประกอบแห่งศิลป์ หรือเรียกช้อออกอย่างหนึ่งว่า "หลักการจติภาพ" นั้นเอง ในการจติภาพให้เข่นรูปใด ๆ ก็ตามจะต้องมีส่วนประกอบของการออกแบย (Elements of design) เมื่อมีส่วนประกอบต่าง ๆ แล้วก็นำมาจัดหรือออกแบยให้เข่นภาพโดยใช้หลักการออกแบย (principle of design) ซึ่งจะไดกล่าวถึงเรื่องทั้ง ๒ ตอน

๒.๑.๑ ส่วนประกอบสำคัญของการออกแบย (Elements of design)

คำว่า "ส่วนประกอบ" นี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Element" บางทกเรียกกันว่า "ส่วนมูลฐาน" ซึ่งหมายถึงส่วนประกอบของการออกแบย หรือ ส่วนประกอบขององค์ประกอบ หรือ ส่วนประกอบของการจติภาพ อันอาจเรียกไดว่าเป็นส่วนมูลฐานของการจติภาพนั่นเอง ซึ่งประกอบด้วยเส้น เเง สี และผิว นอกจากนั้นยังมีส่วนประกอบอื่น ๆ อีก เช่น รูปว่าง ช่องว่าง เป็นต้น คอไปนี้จะกล่าวถึงส่วนประกอบแต่ละชนิดไป คือ

๒.๑.๑.๑ เส้น (Line)

นับว่าเป็นส่วนประกอบ หรือ ส่วนมูลฐานอันแรกสุดของศิลป์ทุกประเภทที่เกี่ยวที่จะทำให้เกิดเข่นศิลป์ชน หรือทำให้เกิดการจติภาพชน เช่น เราจะเข่นภาพกมก็จะร่างภาพเข่นเส้นเสียก่อน ถ้าหากเข่นสมัยใหม่ไม่มีการร่างภาพ แต่อาจใช้ลงสีเลยก็ได้นน แต่จริงกตองมีเส้นอยู่ควยนตนเองอาจจะเป็นเส้นของแปรง พู่กัน ซึ่งเข่น

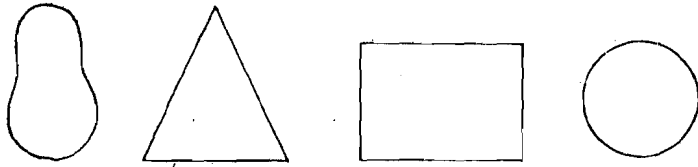
เส้นใหญ่ ๆ หรืออาจจะเขียนเส้นขอบ การบันทึกต้องมีเส้นขอบนอกของรูปเขียน
เส้นทึบหลายประเภทด้วยกัน คือ เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นซิกแซก เส้นนอน
เส้นตั้ง ฯลฯ ซึ่งแต่ละชนิดก็ให้ความรู้สึกในการจัดภาพต่าง ๆ กัน เช่น เส้นตั้งให้
ความรู้สึกแข็งแรงมั่นคง เส้นนอนให้ความรู้สึกสงบ เส้นโค้งให้ความรู้สึกอ่อนช้อย
นุ่มนวล เป็นต้น

๒.๑.๑.๒ รูป หรือ รูปร่าง (Shape)

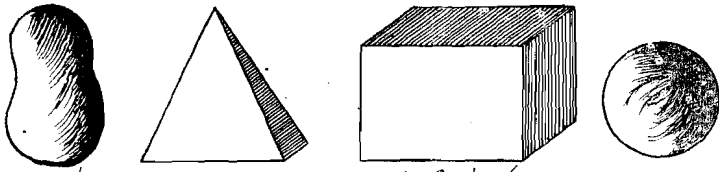
อันนุกรมมีส่วนกว้างยาวเท่านั้น และจะเป็นการเขียนการร่างให้เกิดเป็นรูปร่าง
เท่านั้น เช่น เขียนออกมาเป็นรูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม เป็นต้น เขามักเรียก
กันว่าเป็นรูปแบบ ๒ มิติ (Two Dimension) สรุปลแล้ว รูปร่างที่เกิดขึ้นได้นั้นเกิดจาก
เส้นนั่นเอง เช่น เส้นนอนกับเส้นตั้งประกอบกันเป็นสี่เหลี่ยม เส้นนอน หรือ เส้นตั้ง
ประกอบกับเส้นโค้งเฉียงก็กลายเป็นรูปสามเหลี่ยม เส้นโค้งมาบรรจบกันก็กลายเป็น
เป็นวงกลม หรือ เกือบกลม หรือเป็นรูปร่างต่าง ๆ ได้ การบันทึก ก็ถือว่าเป็น
Shape หรือมี Shape อันนุกรมใดเช่นกัน คือ เรามองดูเส้นส่วนกว้างยาวของรูปเขียน
สัณฐานเท่านั้น คำนึงถึงกันมากแต่เราควรคำนึง เรายังพบกันจนคิดว่า
Shape ก็ หรือ รูปร่างดี นั้นแสดงว่า เราควรรูปร่างส่วนกว้างยาวเท่านั้นไม่ได้ส่วน
หน้า ส่วนลึก ซึ่งเป็นอีกแบบหนึ่งที่จะกล่าวในข้อ ๓ ต่อไป

๒.๑.๑.๓ รูปร่าง หรือ รูปลักษณะ (Form)

อันนุกรมต้องมีส่วนลึก ส่วนหน้าด้วยจึงจะเป็น Form จะเห็นได้จากรูปสามมิติ
(Three Dimension) ถ้าเป็นภาพเขียนนุกรมส่วนลึกมีระยะไกลใกล้ด้วย ถ้าหากเป็น
รูปเขียนสัณฐาน ก็ต้องคำนึงถึงส่วนลึก หน้า ข้างด้วย คำว่า Form นั้น นิยมใช้น้อยกว่า
Shape แต่จะอย่างไรก็ตาม Form ก็ต้องเกิดมาจากเส้นทำให้เป็นรูปร่างขึ้น เช่น
กันบางทีคำว่า Form นี้ก็ยังเรียกกันว่า "ทรวดทรง" ได้อีก บางทีก็เรียกว่า รูปร่าง
ซึ่งซ้ำกับ Shape ไป แต่ Shape กับ Form ก็แยกให้เห็นแล้วว่าแตกต่างกัน
ถึงกล่าว

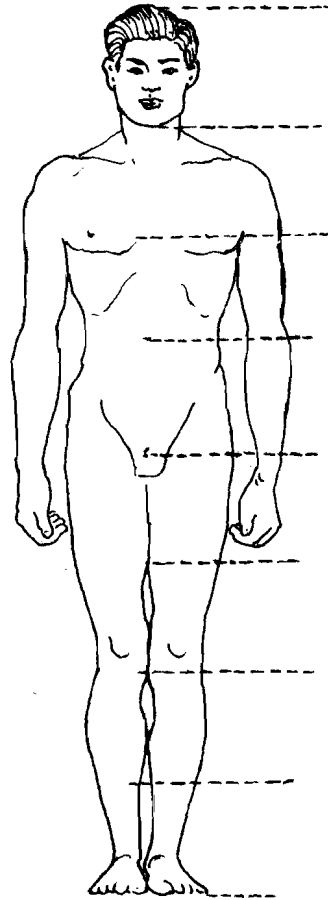

ลักษณะของ SHAPE แบบต่างๆ

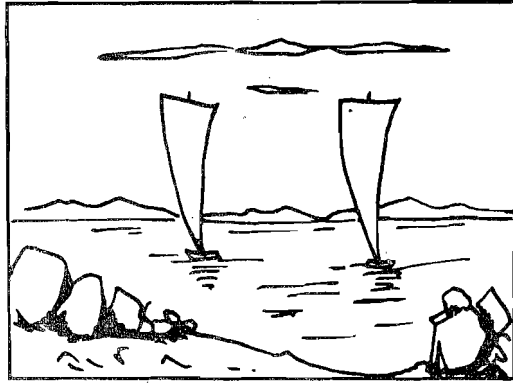

ลักษณะของ FORM และแสดงให้เห็นแสงเงา

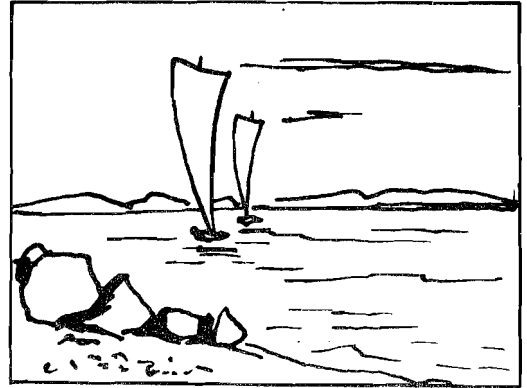
รูปที่ ๑ ประกอบข้อ ๒.๑.๑.๒ และ ๒.๑.๑.๓

รูปที่ ๒ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๑
ภาพคนตามส่วนสัดในการเขียน

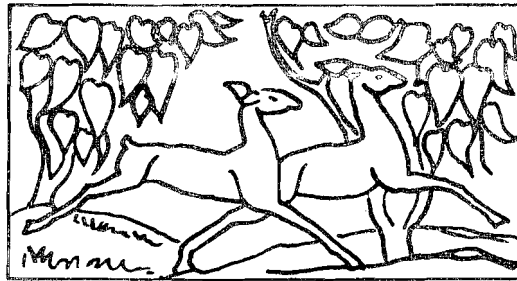

ภาพที่มถ่ายภาพแตกต่างกัน
สามารถแบ่งเป็น 2 ภาพได้
จึงเป็นภาพที่ไม่ดี ไม่นิยมกัน

ภาพที่ถ่ายภาพไม่แตกต่างกัน
จึงดีกว่าภาพของทางซ้ายมือ
และนิยมแบบนั้น

รูปที่ ๓ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๓
เปรียบเทียบการวางจุดในภาพ

ภาพที่มถ่ายภาพแตกต่างกัน
แต่จัดให้มีส่วนตรงซึ่งใช้ได้
และเป็นภาพที่ดี

รูปที่ ๔ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๓
ภาพที่วางจุดเท่ากัน (ซ้าย-ขวา) แต่จัดให้มีส่วนตรง

๒.๑.๑.๔ Volume หรือ Mass

Volume นั้น บางทีเรียกกันว่า ปริมาตร ซึ่งต้องมาจากเส้นทำให้เกิด Shape และ Form ขุนนเอง แต่ยิ่งไปกว่านั้น ยังรวมถึงเนื้อข้างในด้วย มองแล้วรู้สึก ว่ามีน้ำหนัก เช่น รูปปั้น ข้างในอาจจะกลวง หรือ ตนกโต ยังมีค่าออกคาคงคือ Mass (มวล) ซึ่งเรียกว่าปริมาตรก็ได้ ยกเว้นก้อนอนนอาจจะเป็นสังทงหมด หรือส่วนใด ส่วนหนึ่งของทงหมดก็ได้ เช่น เส้นผมรวมกันเป็นมวลผม อาคารต่าง ๆ รวมกันเป็น กลุ่ม เป็นหมู่ เมื่อเราคทงหมคทงหมคเรียกใความวลอาคารหมูนัน ดังนั้น ค้าว่า Mass กับ Volume ก็น่าจะมีส่วนคล้ายกัน หรือ สัมพันธ์กันได้ หากแต่ว่ามีผู้เรียก ข้อแตกต่างกันออกไปนั่นเอง

๒.๑.๑.๕ คุณค่า Value หรือ แสงและเงา (Light and shade)

เป็นส่วนประกอบอันที่ ๒ ที่รองมาจากเส้น คือ เมื่อมีเส้นกเกิดรูปร่างรูปทรง ต่าง ๆ ขนแล้วก็จะต้องจัดแสงเงาให้ด้วย ในการเขียนภาพก็ต้องมีการแรเงาว่าแสง เข้าทางใด เงาจะอยู่ทางใด อันจะทำให้เกิดลักษณะ กลม หนา ขาง หรือ เหลี่ยมขึ้น ได้ ในการขนสลักก็จะต้องคำนึงถึงแสงเงาด้วยเช่นกัน เพราะแสงที่ส่องมากระทบ จะทำให้เกิดเงา หรือ นำหนักของแสงเงาแตกต่างกัน เป็นการเห็นภาพขนนด้วย แสงและเงาคงกล่าวแล้วมันชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นได้อีกคือ Tone (น้ำหนัก) และ Value (คุณค่า) แต่ความหมายของมันก็คือ แสงและเงาเอง สำหรับ Value นั้น มักไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับแสงมากนัก แต่เกี่ยวข้องกับการผสมขาวดำให้อ่อนแก่

เรื่องแสงและเงาจริงๆแล้ว เป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัดภาพอย่างมากทีเดียว เพราะถ้าหากการจัดภาพเขียนไม่มีแสงเงาเลย ภาพนั้นก็ไม่น่าดู ได้ลักษณะ แขน ๆ เกินไป ถึงแม้ว่าภาพไทยของเราในสมัยก่อนจะเป็นแบบสีแบนก็จริง แต่ก็ยังมีลักษณะของแสงเงาอยู่ด้วยเช่นกัน เพราะในภาพไทยจะมีสีแก่อ่อนรวมทั้งการตัด เส้นด้วยนั่นเอง การเขียนภาพเขามักนิยมเขียนเมื่อมีแสงส่องประมาณ ๔๕° เช่นกัน เช่น ให้แสงลอดหน้าต่างเข้าประมาณ ๔๕° จึงจะทำงานต่าง ๆ ในห้องนั้นสะดวก สบาย และมีแสงเพียงพอ เป็นต้น

๒.๑.๑.๖ สี (Colour)

เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอีกเช่นกัน เพราะการให้สีในภาพเขียนและบนสลัก จะช่วยเน้นให้การจัดภาพนึ่งคงาม และเหมือนของจริงยิ่งขึ้น รวมไปถึงความรู้สึก ของผู้ชมที่ได้เห็นภาพนั้น ๆ อีกด้วย การจัดภาพต้องอาศัยการใช้สีช่วยมาก เพราะการใช้สีอย่างไรจึงจะดูกลมกลืนกัน หรือ สละสลวย การใช้สีอย่างไรจึงจะ เป็นพวกสีร้อน สีเย็น หรือจะตัดกันบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปอย่างละเอียดพอสมควร แล้วในวิชาทฤษฎี แต่จะอย่างไรก็ตามสีเป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัดภาพ นด้วย

๒.๑.๑.๗ ลักษณะผิวพ่น (Texture) หรือลักษณะผิว

หมายถึงเรื่องการมองเห็น หรือ การถูกต้องสิ่งนั้นเป็นศิลปะวัตถุอาจจะเป็น ภาพเขียน หรือ บนสลัก หรือ สลักขุดกรรรมักได้ ซึ่งมีลักษณะให้เห็นเด่นไม่มากนัก น้อยแล้วแต่วัสดุที่ใช้สร้างสรรคเป็นศิลปกรรมนั้น หรือ แล้วแต่เรื่องทแสดง หรือ แล้วแต่เทคนิคของศิลปินก็ได้

ลักษณะเนื้อผ้า ลักษณะผิวและเนื้อ (ของสิ่งต่าง ๆ) ถ้าเราดู หรือ จับต้อง เนื้อผ้านั้น ๆ มักจะไม่เกลี้ยงเกลาทีเดียว ถ้าคลำหรือสัมผัสมีลักษณะขรุขระไม่เกลี้ยง มือเป็นแห่ง ๆ หรือ ลักษณะผิวของผ้าใบสำหรับเขียนภาพระบายสีและของกระดาษ สำหรับเขียนภาพ ย่อมมีอิทธิพลเป็นผลทางศิลปะแก่ภาพที่เขียนนั้น เช่น กระดาษที่ เกลี้ยงเกลาจะประณีตและปรากฏผลิตภัณฑ์กระดาษหยาบขรุขระ ในสมัยก่อนพื้นผนังใน งานสลักขุดกรรรมักจะทำให้เกลี้ยงเกลา แต่ในปัจจุบันนี้มักทำให้ขรุขระ หรือ ไม่ก็ระบายสีให้แปลกออกไป เพื่อให้เด่นขึ้น

รูปบนสลัก บางทีศิลปินทำให้พื้นผิวขรุขระ ไม่อยากจับ หรือ ไม่ก็เอาปูน มาสลักให้เห็นเป็นรอยขรุขระก็มี ภาพเขียนสีนามานที่ศิลปินเขียนโปร่งขรุขระก็มี มากเช่นกันจึงเห็นได้ว่าในงานศิลปะ เขานิยมการจัดภาพให้มีลักษณะพื้นผิวที่แตก ต่างกันอันเป็นส่วนประกอบของการจัดภาพนั่นเอง ลักษณะพื้นผิวดังกล่าวแล้วนี้ บาง ชาติก็ทำให้มีความรู้สึกอยากจับ บางชาติก็ทำให้รู้สึกว่าไม่อยากจับไม่อยากลูบคลำ เลยก็มี

ปัจจุบันการใช้ลักษณะพื้นผิวจึงนิยมใช้ในการจัดภาพศิลปะกรรมกันมาก แต่บางคนหรือนักเรียนบางคนก็ทำไม่ถึงการแทนที่เอาลักษณะพื้นผิวของวัสดุต่าง ๆ ให้คงไว้ก็ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงเสีย เช่น การทำงานไม้หรือไม้ไผ่ก็เอาสีทาเสียทั้ง ๆ ที่ผิวของไม้ไผ่หรือ ลวดลายของไม้เนื้องามดีมากทีเดียว น่าจะเอาไว้หรือ การทำงานโลหะก็เอาสีทาเสียก็ยังมีเช่นกัน จนมองไม่รู้ว่า เป็นโลหะหรือ ไม้กันแน่ อันนั้นถือว่าสำคัญมากทีเดียว

๒.๑.๑.๘ การวางช่วงระยะ (Space)

คือช่องว่างหรือที่ว่างเปล่า ซึ่งในวิชาเขียนศิลปะและคนทั่วไปนำมาใช้ในการจัดภาพกันมาก จนคำนี้แพร่หลายกันทั่วไป Space นั้นหมายถึงที่ทำให้เกิดรูปร่างและที่เรามองไม่เห็นว่าเป็นรูปร่าง ดังนั้นเมื่อเราเขียนภาพออกมาดูภาพนั้นคือ Space และรอบ ๆ ของภาพนั้นคือ Space เช่นกัน เขาเรียกที่ทำให้เกิดรูปร่างหรือ ภาพนั้นว่า Positive Space ส่วนที่เรามองไม่เห็นว่าเป็นภาพนั้นเรียกว่า Negative Space ทั้ง ๒ อย่างนี้ต้องสัมพันธ์กันจึงจะเกิดเป็นรูปภาพขึ้นมาได้ อย่างเช่นแมวลาย หรือ เราเขียนแมวลายดำกับขาว จะไม่มีใครตอบกลับเลยว่า สีดำ หรือ สีขาว เป็น Space ความจริงแล้วสีดำและสีขาวทั้ง ๒ สัมมีความสัมพันธ์กัน คือเป็น Positive กับ Negative space นั่นเอง

จึงเห็นได้ว่า Space ก็เป็นส่วนสำคัญของการจัดภาพ ซึ่งยากที่จะละทิ้งไปเสียได้ แม้แต่การเขียนหนังสือก็ยังมี Space ภาษาไทยเรียกว่าช่องไฟ ในการเขียนลายไทย เรื่อง Space ยิ่งสำคัญยิ่งทีเดียว ตัวลายนั้นแหละน่าจะเป็น Positive Space ส่วนรอบ ๆ ที่ศิลปินมักจะระบายสีหนัก ๆ ก็คือ Negative Space นั่นเอง

ดังนั้นส่วนประกอบสำคัญของการจัดภาพในปัจจุบัน นอกจากจะมีเพียง เส้น รูปทรง สี แสง เงา และผิวแล้ว ช่องว่างหรือที่ว่างเปล่า หรือ Space ก็มีบทบาทสำคัญยิ่งเช่นกัน ในสมัยก่อนก็มีแต่เราขึงไม่ตึงเป็นหลกเกณฑ์กันขึ้นมา

การที่ศิลปินจะออกแบบจะจัดภาพใดนั้นจะต้องมีข้อเกิดแห่งความบันดาลใจ (Source of inspiration) เพราะตามปรกติในภาพทางศิลปะซึ่งเกิดขึ้นแก่ศิลปินย่อมมีที่มาจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเช่นสิ่งบันดาลใจ หรือ ศิลปินเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วเกิด

ความนึกเห็นเป็นมโนภาพชน เท้ากยสังนนั้นเป็นยอเกิดแห่งความยินดีจิตใจให้สร้าง เป็นศิลปะกรรมชน อาจมาจากสิ่งต่าง ๆ จากธรรมชาติ คน ศาสนา ประวัติศาสตร์ ฯลฯ หรือ อะไรก็ได้ที่คิดเห็นแล้วรู้สึกซาบซึ้งตรงใจ กระทำให้เกิดคนนึกเห็นเป็นมโนภาพ ชนทันที แล้วเริ่มคิดสร้างเป็นศิลปะกรรมชน

๒.๑.๒ หลักการออกแบบ (PRINCIPLE OF DESIGN)

หลักสำคัญของการออกแบบ ก็คือ การนำเอาส่วนประกอบของการออกแบบที่ กล่าวแล้ว มาจัดให้ถูกหลักเกณฑ์ของการจัดภาพที่ดี เพื่อให้เกิดความงาม ซึ่งมี หลักสำคัญต่อไปนี้

๒.๑.๒.๑ สัดส่วน (PROPORTION)

เวลาเราจะเขียนภาพคน มักจะมีสัดส่วนไว้ เช่น ระยะจากหน้าผากถึงคอ ถึงปลายจมูกและถึงปลายคางจะมีส่วนเท่ากันทุกประการ ถ้าเขียนภาพ หรือ ขนภาพ ออกมาผิดส่วนทั้งกล่าวแล้ว ก็จะไม่น่าดู ไม่ถูกส่วนสักเลย ในการจัดภาพอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน จะต้องดูแล้วมีสัดส่วนที่พอดีด้วย

ดังนั้นสัดส่วนก็คือความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของการจัดภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปร่างของคนมีมากทีเดียว ถ้าหากจัดภาพได้เหมาะสม ภาพนั้นก็จะดูงาม และเรื่องสัดส่วนนี้จะกำหนดตายตัวเป็นตัวเลขไม่ได้ ต้องแล้วแต่ศิลปินเองและต้องทำ ทดลอง เสมอ ๆ จึงจะกำหนดเป็นของตนเองได้

๒.๑.๒.๒ ช่วงจังหวะ หรือ จังหวะลลา (RHYTHM)

หมายถึงการซ้ำประสานกันของแม่ลาย หรือ แม่บทแห่งศิลปะ ซึ่งอาจเป็น เพราะเส้นทวิภาค หรือ สัทธิระบาย การซ้ำกันมีจังหวะลลาเกิดขึ้นเป็นระยะเมื่อตราสมา เสมอกัน แม่ลาย หรือ แม่บทที่มีจังหวะลลานั้น ถ้าเป็นลวดลายก็มีความเคลื่อนไหว หรือลลาของเส้นโค้งขนโค้งลงอย่างน้อย ๆ และแรงจิต เสมอคนคลนในท้องทะเล ซ้ำซ้ำกันและต่อเนื่องกันไม่ขาดระยะ เพราะเริ่มตนกเป็นคลื่นน้อย ๆ เมื่อไกลผก แรงชน ๆ จนถึงขีดสุดเป็นคลื่นกระแทกกระจายเข่นตน จึงหวัละลายอ้อมมเส้นโค้ง น้อย ๆ สลับกันไปอย่างลวกคลอนเป็นส่วนครบงำให้เกิดจังหวะลลา ในทางศิลปะจะไม่มเส้น สี่ เป็นลักษณะเดียวกันหมดจนเขยอตา แต่จะเป็นการซ้ำทมิแปลก ๆ กัน

ถ้าหากเป็นสีทึมจืดจาง หรือ กอเคลือบยลสี ประสานกันจะมีสีที่ขดกันจน ไม่เห็น
ค่าของสีที่จืดจางหรือจืดจางให้อ่อนลงจนทึบ ตอนไหนเป็นสีที่อ่อนสุดและตอน
ไหนแก่สุดจะต้องให้เท่ากัน โดยมีค่าของสีกลาง มีฉนวนความชัดกันอย่างแรงของ
แสงและเงา จะไม่ทำให้เกิดความรู้สึกที่จืดจางจนเกินไป

ดังนั้นการใช้ช่วงสีจืดจาง หรือ จืดจางที่ทึบแล้วจนเกินไปจะทำให้ภาพใหม่
ความกลมกลืนพอต่อกัน แต่ต้องการใหม่แปลกตาบ้าง เพื่อไม่ให้เบื่อตา หรือ ไม่ซ้ำซาก
จนเกินไปนั่นเอง

๒.๑.๒.๓ ความสมดุล (BALANCE)

หมายถึงการให้น้ำหนักถ่วงกันทั้ง ๒ ข้าง ทั้งในการเขียนภาพ หรือ บนสี
ก็ตาม จะต้องนำน้ำหนักถ่วงกันโดยทั้งซ้ายและขวา อย่างเช่น รูปบนสีก็ ถ้าหาก
บนรูปคนใหม่ความสมดุลกันก็ต้องเขียนรูปบนสีที่มีความตรงตัวอยู่ได้ ไม่ล้มไป
ทางใดทางหนึ่ง หรือ เมื่อคิดแล้วต้องรู้สึก ว่า รูปบนนั้นตรงตัวอยู่ได้ คือ รู้สึกความ
ถ่วงกันทั้งซ้ายขวาเท่ากัน ในเรื่องการเขียนภาพนั้น นอกจากน้ำหนักของภาพจะถ่วง
กันทั้งซ้ายและขวาแล้ว ยังมีแบบทึบและกลางถ่วงกันอีกด้วย

จุดศูนย์กลาง หรือ ความสมดุล นี้ แบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

๒.๑.๒.๓.๑ SYMETRICAL BALANCE OR FORMAL

คือความสมดุลที่ซ้ายขวาเท่ากัน หรือ เหมือนกัน แขนงจะสังเกตเห็นได้ใน
เรื่องศิลปะของการแต่งกาย เช่น การตัดเสื้อก็มีกมแขน ๒ ข้าง ยาวเท่าๆกัน คง
ไม่มีใครใส่เสื้อแขนยาวข้างหนึ่งแขนสั้น หรือ ไม่กมคอเสื้อแยะออกไป ๒ ข้างเท่ากัน
หรือ คนเราธรรมชาติก็สร้างมาให้มีความสมดุลย์แบบซ้ายขวาเท่ากัน เช่น มี ตา หู
จมูก แขน ขา ๒ ข้างเท่ากัน เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นแบบ Symetrical Balance
ทั้งสิ้น

ในการเขียนภาพก็เช่นเดียวกัน มักจะมีซ้ายขวาเท่ากัน เช่น ในลายไทย ส่วน
การเขียนภาพอื่น ๆ ก็ไม่นิยมกันมากนัก เพราะคือจะเป็นธรรมดาเกินไป การ
บนสีก็เช่นเดียวกันก็ไม่นิยมจัดแบบนั้นนัก เพราะการจัดให้เท่ากัน หรือ เหมือนกันทั้ง
สองข้างนั้น ความรู้สึกในความงามออกจะค่อยลงไปผลทางศิลปะ ซ้ำๆ ซากๆ และ

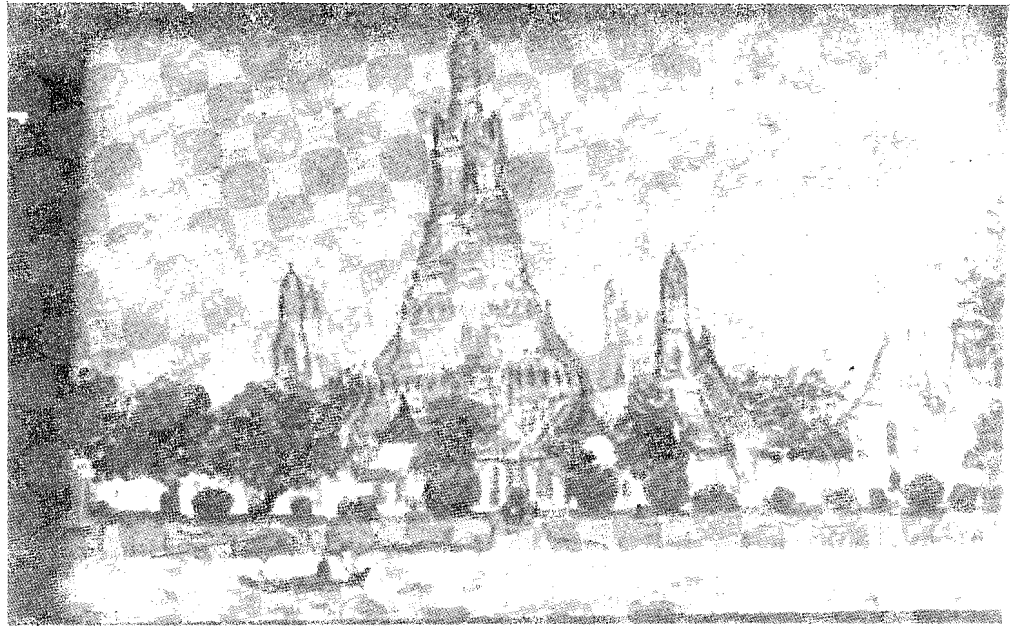
เบียดคาควย แต่ในทางสถาปัตยกรรม มักนิยมใช้มากทีเดียวคงจะเพื่อแสดงความรู้สึกให้มั่นคง สง่า นนเอง เช่น พระปรางค์สามยอด ก็มีปรางค์ทางซ้ายและขวาเท่ากันทุกประการ หรือ เจดีย์สามองค์ ทิวคพระศรีสรรเพชญ์ หรือ พระปรางค์วัดอรุณฯ เป็นต้น

๒.๑.๒.๓.๒ Assymetrical Balance OR INFORMAL

ความสมดุลที่ซ้ายขวาไม่เท่ากัน หรือไม่เหมือนกัน ชนิดนี้บางทีก็ไม่เท่ากันจริง ๆ บางทีก็เท่ากันทางน้ำหนักแต่ไม่เหมือนกัน บางทีก็มองดูแล้วรู้สึกว่าเท่ากัน สมดุลกัน ฉะนั้นความรู้สึกจากการมองดู การเห็นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดภาพเขียน ทางกาารเขียนภาพและบนสลักนิยม การ จัด ภาพ เขียน บน มากกว่า เขียน แรก ที่กล่าวแล้ว

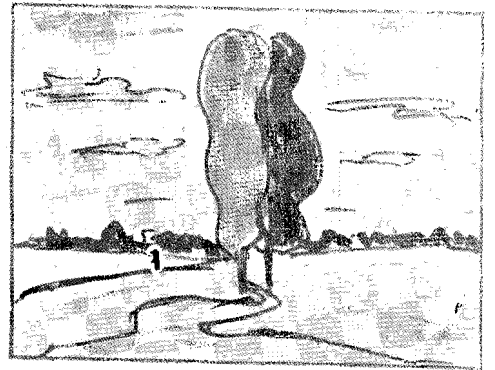
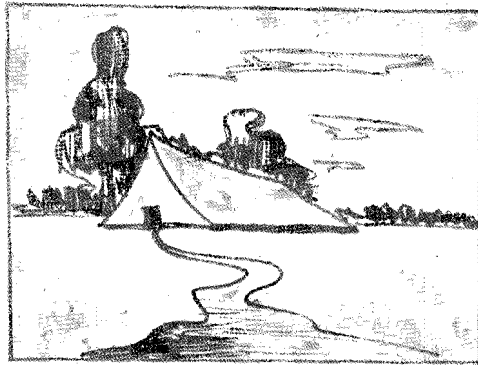
ในศิลปะของการแต่งกายเราก็มักพบมากอีกเช่นกัน แต่มักจะพบแบบที่ซ้ายขวาไม่เท่ากันเลยจริง ๆ แต่เมื่อมองแล้วรู้สึกธรรมดา ๆ ไม่ซัดตา ซ้ายรู้สึกว่ามีน้ำหนักเบาลดควย เช่น ผู้หญิงชอบตัดคอกไม่ทอกเสื้อข้างใดข้างหนึ่ง นักเรียนก็ถนัดมือซ้ายของ ร.ร. ไว้ทางขวาของอกเสื้อ ผู้ชายชอบสวมหมวกแก๊ปซ้ายข้างขวาข้าง หรือไม่ก็มีการเข้าเสื้อข้างเดียว สิ่งเหล่านี้เมื่อเรามองดูแล้วรู้สึกว่ามันสมดุลกัน ในทางความรู้สึก คือมองดูแล้วไม่ซัดตาเลย ถ้าหากใครทำ ๒ ข้างเท่ากัน นนแหละจะซัดตาและไม่งามเลยจนนึกเคยว

ในการเขียนภาพที่วางบนเขียนมากกว่าก็คือว่า การเขียนภาพคนยืนในภาพทางซ้ายคนหนึ่ง ทางขวาคนหนึ่ง หรือเขียนผลไม้ทางซ้ายผลหนึ่ง ทางขวาผลหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นหน่วย หรือเอกภาพแล้ว ยังไม่งาม ซ้ายยังแบ่งออกเป็น ๒ ภาพได้อีกด้วย จึงนิยมเขียนให้มีระยะใกล้ไกล เช่น เอาผลไม้ ๒ ผล มาอยู่ใกล้กันให้ผลหนึ่งอยู่ใกล้ออกผลหนึ่งอยู่ไกล หรือ ภาพ เรือ ใน ทะเลก็จัดแบบให้มีระยะใกล้ไกลดีกว่า มีเรือ ๒ ลำ ซ้าย ขวา เท่ากันพอดี เขียนบนเรามองดูแล้วรู้สึกว่าเท่ากัน แต่เขียนแล้วไม่เท่ากัน ทำให้เท่ากันได้โดยมีระยะใกล้ไกล (Perspective) นนเอง

รูปที่ ๕ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๕

การเขียนภาพใหม่ความแตกต่างกันด้วยเส้นตั้ง (เส้นตั้งของรูปพระปรางค์)
กับเส้นนอน (เส้นพื้นดิน, ริมน้ำ และแม่น้ำ)

รูปที่ ๖ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๖

การใช้เส้นนำสายตาทำให้เกิดจุดเด่น

รูปที่ ๗ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๖
ภาพนี้ถือว่ามีการขี้ให้เกิดขึ้นในภาพได้ดีมาก

อีกแยกหนึ่งก็คือทั้ง ๒ ข้างไม่เหมือนกัน แต่หน้าหนักเท่ากัน เช่น ภาพทางซ้ายเป็นบ้าน แต่ทางขวาเป็นต้นไม้ ก็จะดูเท่ากันได้ หรือทางซ้ายเป็นบ้านหลังใหญ่ ทางขวาเป็นบ้านหลังเล็ก ๒ หลัง แต่มีน้ำหนักรวมแล้วเท่ากัน เหมือนการคิดภาพบนผนังทางซ้ายเป็นภาพใหญ่ ๑ ภาพแขวนอยู่ แต่ทางขวามีภาพเล็ก ๆ ๓ ภาพแขวนอยู่ เมื่อดูแล้วก็มีน้ำหนักเท่ากัน เป็นต้น นอกจากนี้การใช้สีที่แตกต่างกันทางซ้ายและขวายังช่วยให้รู้สึกถึงความสมดุลกันได้อีกด้วย

ในการบันทึกภาพเช่นเดียวกันที่หน้าอาคารจึงถ่ายภาพเขยิบไปใช้ไครมาก เช่น การบันทึกภาพลอยตัวอาจเป็นภาพคนสัตว์ ถ้าหากทางซ้ายเป็นภาพใหญ่ ทางขวาเป็นภาพเล็ก ๒-๓ ภาพ ก็จะดูสมดุลกันได้ในเมื่อภาพนั้นอยู่บนฐานเดียวกัน หรือจะเป็นภาพนูนสูงต่ำก็จัดได้แบบเดียวกับภาพเขียนนั่นเอง

๒.๑.๒.๔ ความกลมกลืน (Harmony)

หมายถึงการจัดภาพให้ประสานกัน เช่น มีเส้นแนวดิ่งลวดลายเคลื่อนไหวเกือบอย่างเดียวกัน หรือจัดใหม่ความซ้ำกัน (Repetition) แต่ถ้ามากเกินไปก็อาจจะเบื่อตาได้ การจัดภาพใหม่ความกลมกลืนกันนั้น นอกจากจะจัดเส้นแล้ว ยังจัดสีให้กลมกลืนกันได้อีกด้วย

๒.๑.๒.๕ ความแตกต่าง (Contrast)

คือความแตกต่างกัน ความไม่ตกลงกัน ขาดความประสานกลมกลืนกัน เช่น ถ้าขีดเส้นตรงเป็นแถว ๆ ก็ไม่รู้สึกอะไรเลย มองดูเฉย ๆ เบื่อตาเกินไป เพราะไม่มีเส้นขดกันเลย ดังนั้นเพื่อตัดลักษณะความซ้ำของของเส้นตรงที่ขนานกันนั้น ด้วยการมีเส้นนอนเฉียงตัดเสียบ้าง ก็จะทำให้เกิดความแตกต่าง หรือความขดกันขึ้น เหมือนกับอาคาร ถ้าหากตอไม้ของอาคารมีเส้นตรงของเสามาก ก็จะมีสิ่งอื่น ๆ หมก จึงต้องมีเส้นนอนประกอบบ้าง

ในเรื่องการใช้สีก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากภาพเขียนมีสีเข้มด้วยกัน หรือมีสีอ่อนด้วยกัน ก็จะไม่มีความขดกันเลย ไม่มีผลทางศิลปะ เพราะจะเห็นแต่สีแบนราบ

หรือตัดขาดไป ถ้าจุดให้บางล้มค่าของสีเข้มขึ้นกว่าค่าของสีอ่อน ก็เท่ากับได้สร้าง ความขจัดกันแห่งค่าของสีนั้น กระทำให้ได้ผลทางศิลปะอย่างงามวิจิตร

ดังนั้นเรื่องความแตกต่าง หรือความขจัดกันในภาพเขียนสี หรือภาพเขียน ก็ตาม จะต้องมีความจริงจังจะได้ภาพที่งามเป็นศิลปะ

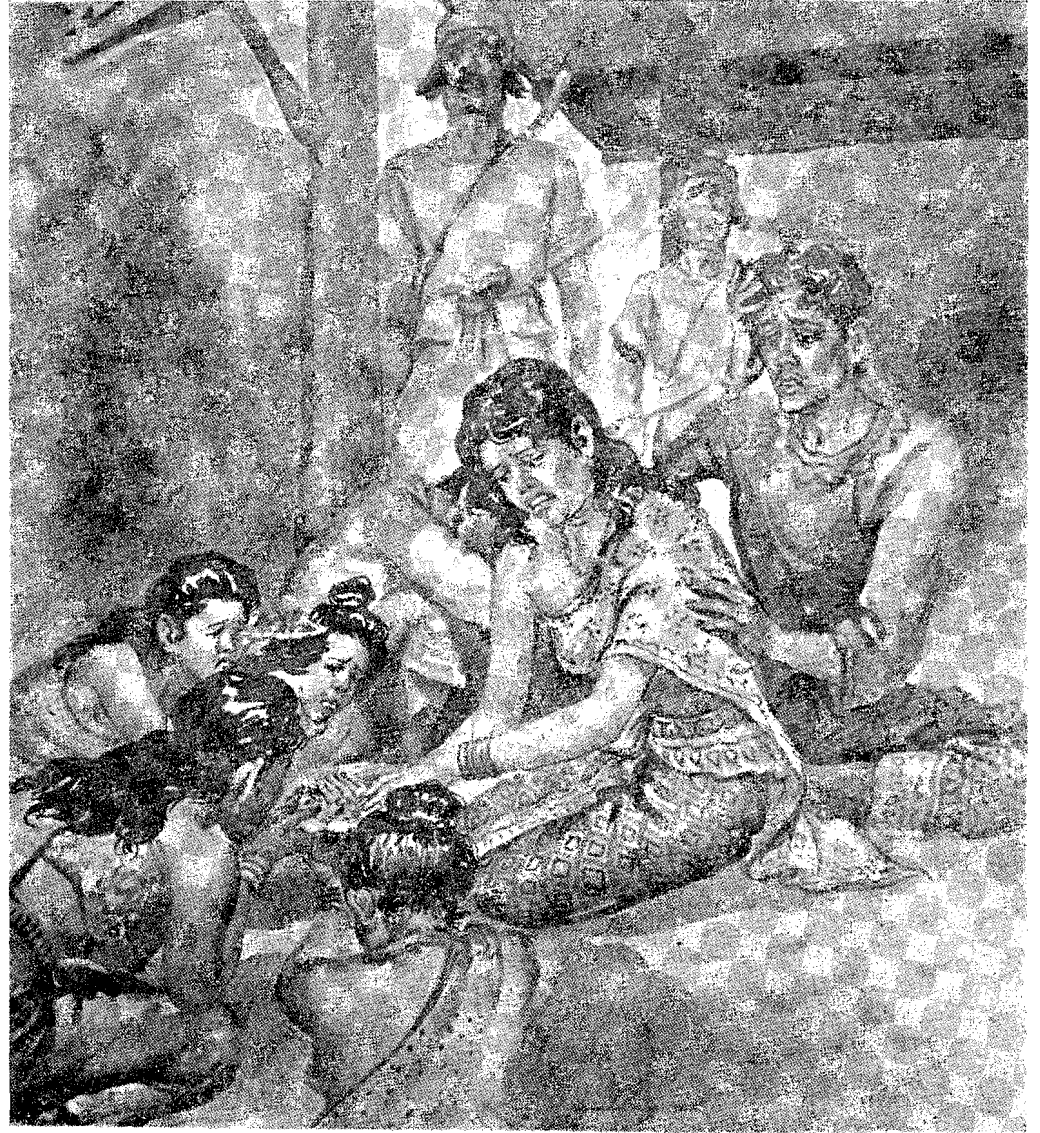
๒.๑.๒.๖ การย้าให้เกิดจุดเด่น (Emphasis) หรือจุดศูนย์กลางของ ความสนใจ (Center of Interest)

หมายถึงจุดสนใจของภาพนั้น ๆ จะต้องมีความเด่นอยู่เพียง ๑ จุด ถ้ามากกว่านั้น ก็จะไม่งาม อาจจะถูกกระโดดไป หรือหาจุดเด่นไม่ได้เลย ภาพใด ๆ จะมีจุดสนใจ อยู่นั้นใด จะต้องมีการย้าให้เกิดจุดเด่น (Emphasis) หรือการเน้นให้เกิดจุดเด่น ซึ่ง เป็นการทำให้จุดสนใจนั้น ๆ ให้เด่นพิเศษกว่าธรรมดา เช่น จะเขียนภาพพระพุทธรูปองค์ หนึ่งให้มีส่วนแวดล้อม ก็ต้องเขียนเน้นพระพุทธรูปองค์ ให้เห็นว่าน่าเลื่อมใส น่าเคารพ บูชา คือ ให้เด่นผิดปกติส่วนที่หลายภาพเองที่มีจุดศูนย์กลางของความสนใจ คือ พระพุทธรูป และจุดสนใจก็มีเพียง ๑ จุดเท่านั้น

ในการเขียนภาพ หรือเขียนสีก็ตามจะมีจุดศูนย์กลางของความสนใจได้ จะ ต้องมีการเน้นให้เกิดจุดเด่นดังกล่าวแล้ว การที่จะเน้นให้เกิดจุดเด่นได้ก็ทำได้ เช่น ให้เส้นนำสายตาไปสู่จุดสนใจ เช่น มีแม่น้ำ ลำคลอง ทางเดิน ทางรถไฟ และ อื่น ๆ ซึ่งมีระยะจากไกลไปไกลจนถึงจุดสนใจ หรืออาจจะเป็นกิ่งไม้ ชายคา คน เดิน อะไรก็ได้ นอกจากนั้นก็จะเน้นได้ด้วยการใช้สีที่เด่นในภาพนั้น อาจจะเป็นสี สดทึบ สีสอ่อน หรือสีชนิดใดก็ได้ก่อนจะทำให้เด่นได้เช่นกัน

หลักการสำคัญของการจัดภาพดังกล่าวแล้วทั้ง ๓ ประการนั้นข้ว่าจำเป็นอย่างยงที่จะ ทำให้ภาพเขียน หรือภาพเขียนสีที่งาม เป็นศิลปะและหลักทั้ง ๓ นั้นจะต้องสัมพันธ์กัน จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้เลย เช่น ภาพนั้นไม่มีจุดสนใจเลย ทั้ง ๆ ที่มีเอกภาพ ด้ มีความสมดุลยกก็ ภาพดังกล่าวจะงามไม่ได้เลย

นอกจากนี้ยังเป็น ๑๖๘ มว. ใช้ เส้น ลวด รั้ว ลวด ๕
เร. ๑๖๘๖ เป็น ๑๖๘ มว. ตกต้อง บริเวณสีของตัวเป็น ๑๖๘๖
หรือ เป็น ๑๖๘ มว. ของ ๑๖๖ สี สดที่ตัว ๑๖๘๖ ก็ได้

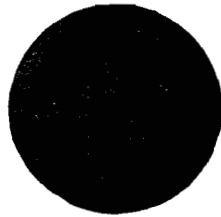
รูปที่ ๘ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๖

ภาพในชุดขุนช้างขุนแผน ฝีมือเฉลิม นาคีรักษ์
ซึ่งเป็นอีกภาพหนึ่งที่มีการขำให้เกิดจุดเด่นได้ดีมากเช่นกัน

รูปที่ ๘ ประกอบข้อ ๒.๑.๒.๓

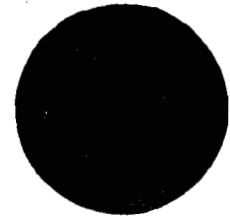
“เถิดเทิง” ฝีมือ ชุมพล รัตนชัยวรรณ เป็นภาพที่รวมเป็นหน่วยเดียวกันได้ดีมาก

เหลือง
(GAMBOGETINT)

แดง
(CRIMSON)

น้ำเงิน
(PRUSSIANBLUE)

รูปที่ ๑๐ ประกอบข้อ ๒.๒.๑

๒.๑.๒.๓ หน่วย (UNITY) หรือ เอกภาพ

หมายความว่า จิตภาพจะต้องจัดให้เป็นหน่วยเดียวกัน ไม่กระจัดกระจายเร่ร่อน สับสนกัน เช่น ในการเขียนภาพผลไม้ ถ้าหากผลไม้แต่ละชนิดวางเกะกะ กระจัดกระจาย หรือ อยู่คนละทิศละทางก็จะเป็นหน่วยเดียวกันเลย เราควรจัดให้รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน หรือ ในการเขียนภาพทิวทัศน์ก็เช่นกัน ถ้ามีบ้าน มีต้นไม้ อยู่ห่างไกลกันก็ไม่งาม เราอาจจะดึงต้นไม้มาเขียนให้อยู่ใกล้ ๆ ซัดกับบ้านได้ ถึงแม้การถ่ายรูปลงมาไม่ได้ เขาก็มักจะเลือนมมถ่ายรูปเสียใหม่ ให้ดูแล้ว ภาพนั้นรวมเป็นหน่วยเดียวกันได้

ในการบันทึก ถ้าหากเป็นภาพลอยตัวหลาย ๆ ภาพอยู่ด้วยกัน หรือ ภาพหนึ่งสูงต่ำ ก็ต้องจัดให้ดูเป็นหน่วยเดียวกันด้วย ถ้าเป็นภาพลอยตัว เรามองทางใดก็ต้องดูเป็นหน่วยเดียวกันด้วย

ในการเขียนภาพนั้น มักไม่นิยมเขียนหน่วยของภาพนั้น ๆ ลงตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษทีเดียว แต่จะวางให้ค่อนไปทางซ้าย หรือ ขวายน หรือ ล่างเพียงเล็กน้อย เพราะการวางตรงกึ่งหน้ากระดาษทีเดียวนั้นออกจะเป็นจรรวมตาจนเกินไป ทั้งยังไม่เกิดความงามอีกด้วย

๒.๒ ทฤษฎีสีและการใช้สี

ทฤษฎีสี (THEORY OF COLOUR)

๒.๒.๑ แม่สีวัตถุธาตุ (PRIMARIES OF COLOUR)

คำว่าแม่สีวัตถุธาตุตรงกับภาษาอังกฤษว่า "PRIMARIES OF COLOUR" หรือ ย่ออีกคำหนึ่งคือ Pigmentary Primaries ซึ่งได้แก่ สีแดง เหลือง และน้ำเงิน ทั้ง ๓ สีนี้ ถือว่าเป็น "วัตถุที่เป็นสีในตัว" เรียกว่า "Pigment" หมายถึงวัตถุที่มีสีเป็นคุณสมบัติในตัวของมัน จะย้อมหรือลงวัตถุอื่นให้เป็นสีอย่างเดียวกันได้อย่างถาวร เช่น วัตถุสีเหลือง (หรือสีเหลืองนั่นเอง) ถ้าตกลงบนพ่นผ้า หรือ กระดาษ

พ่นผ้า หรือกระดาษนั้นก็จะกลายเป็นสีเหลือง ซึ่งผิดกับหลอดไฟสีแดง เมื่อบริเวณ
สองตกลงบนกระดาษสีขาว กระดาษสีขาวนั้นก็จะกลายเป็นสีแดงที่คอดยงคราว ขณะที่
ที่แสงนั้นส่องกระทบเท่านั้นไม่ได้คอดยงคราว (อันหลังนี้แหละเป็นลักษณะของแม่สี
แสงอาทิตย์นั่นเอง ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป)

ดังนั้นแม่สีวัตถุขาว หรือ แม่สีของวัตถุที่เป็นสีในตัวมันคือ วัตถุที่เป็นสีใน
ตัวเอง อันเป็นมูลฐานของสีสำหรับบรรยายของช่างเขียนนั่นเอง ส่วนแม่สีแสงอาทิตย์
นั้น คือ สีซึ่งเป็นมูลฐานของรังสี โดยธรรมชาติของแสงสว่าง

แม่สีวัตถุขาว บางทีก็เรียกกันว่า สีชนทหนึ่ง เพราะเป็นแม่สีมูลฐานใน
เอง มีทั้งหมด ๓ สี ดังกล่าวแล้ว สำหรับชื่อในภาษาอังกฤษนั้น บางท่านยังเข้าใจ
โง่งมกันอยู่ จะขอกล่าวให้ละเอียดดังนี้

๒.๒.๑.๑ สีเหลือง

ภาษาอังกฤษใช้กันทั่วไปว่า Yellow แต่ถ้าเป็นแม่สีวัตถุขาวดังกล่าวแล้ว
นั้น จะต้องตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Gamboge Tint" ซึ่งเรามักจะพบตามฉลากหลอด
สี หรือ กระบองสี ฉะนั้นเวลาจะเลือกซื้อแม่สีจะต้องดูภาษาอังกฤษให้ตรงตามนี้ด้วย
แต่ถ้าหากไปซื้อ Yellow หรือ พวก Lemon Yellow ก็จะไม่ใช้แม่สีที่ถูกต้อง

มีข้อที่น่าสังเกตที่ควรทราบก็คือว่า คำว่า "Tint" ที่มีข้างท้ายของชื่อสีนั้น
มักจะไม่มีอย่าง คำว่า "Tint" นี้ ถ้าจะพูดเป็นภาษาไทยก็ใ้ชื่อว่า "สีจาง" ซึ่ง
หมายถึง สีที่ผสมด้วยสีขาว จึงเป็นสีที่จางลง ไม่เป็นสีแท้ (Hue) อย่าง
Gamboge tint ก็คือสีเหลืองที่ผสมด้วยสีขาวแล้ว ลักษณะจะจางกว่า สีเหลืองอัน
บางสี สำหรับสีแท้ (Hue) นั้น เป็นสีที่ไม่ได้ผสมกับสีใดเลย เป็นสีแท้ ๆ ของมัน
เช่น สีน้ำเงิน สีเขียวแก่ สีแดง เป็นต้น

๒.๒.๑.๒ สีแดง

ภาษาอังกฤษใช้กันทั่วไปว่า "Red" แต่แม่สีแล้ว ต้องเป็น "Crimson
Lake Tint" จึงจะถูก

๒.๒.๑.๓ สีน้ำเงิน

ก็ตรงกับภาษาอังกฤษว่า 'Blue' ถ้าหากเป็นแม่สีก็ต้องเป็น "Prussian Blue"
ทางภาษาไทยก็เรียกว่า สี "คราม"

สรุปแล้ว แม่สี วัตถุประสงค์ หรือ สีชนบทหนึ่ง ก็มี ๓ สี คือ

๑. Gamboge Tint (เหลือง)

๒. Crimson Lake Tint (แดง)

๓. Prussian Blue (น้ำเงิน)

สีชนบทสอง (Secondary Colour หรือ Binary Colour)

หมายถึงการเอาแม่สีแต่ละคู่ผสมกัน เราจะได้สีใหม่ชน ๓ สี ด้วยกัน คือ
สีเขียว (Green) เกิดจาก เหลืองกับน้ำเงินผสมกัน

สีแดง (Vermillion) เกิดจาก เหลืองกับ แดงผสมกัน สีแดงคล้ายๆ

กับสีส้ม แต่เป็นสีส้มที่เข้มจึงเรียกว่า สีแดง

สีม่วง (Violet) เกิดจาก แดงกับ น้ำเงินผสมกัน

สำหรับการผสมกันนั้น จะต้องผสมอย่างละครึ่งหรืออย่างละ ๒ ส่วน จึงจะได้
สีใหม่ดังกล่าวหรือพอง่าย ๆ ก็คือ เอาแต่ละสีผสมเท่า ๆ กันนั่นเอง ถ้าหากเราเอา
แม่สีทั้ง ๓ นามาผสมกัน (คือ แดง เหลือง น้ำเงิน) จะเกิดเป็นสีกลาง (Neutral
Colour) ลักษณะเป็นสีเทา ๆ นั่นเอง บางทีก็คล้าย ๆ กับสีของโคลน และในทำนอง
เดียวกัน ถ้าหากเราเอาแม่สีแท้สีหนึ่ง ผสมกับสีผสมระหว่างแม่สี ๒ สีที่เหลืองผสม
กัน ก็จะเป็นเทาเช่นกัน เช่น เอาสีแดงผสมกับสีเขียว (เหลือง+น้ำเงิน) ก็จะเป็น
เทา เช่นนี้

ยิ่งเห็นทาสีก็เดาออกว่า ถ้าหากเราเอาแม่สี ๒ สีผสมกันแล้วจะเกิดเป็นสีใหม่
ขนาน สีใหม่เหล่านี้จะเป็นสีที่ตรงกันข้าม หรือเป็นสีที่ตัดกันอย่างแท้จริง (True
Contrast) กับแม่สีอีกสีหนึ่งทีเหลือ ตัวอย่างเช่น เหลืองกับน้ำเงินผสมกันเป็น
สีเขียว ๆ นั่นแหละเป็นสีที่ตรงกันข้ามกับสีแดง ซึ่งเห็นแม่สีที่เหลือ การผสมแม่สีคู่
อื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน จะกล่าวถึงเรื่องสีตรงกันข้ามในตอนต่อไป

สีชนนทสาม (Tertiary Colour หรือ Intermediate Colour)

หมายถงการเอาสีแม่สัและสีผสมกบสีชนนทสองจะเกดเป็นสีใหม่ชนอก ๖ สี
ควยกน การผสมกัผสมอย่างละครึ่งหรืออย่างละเท่า ๆ กน เช่นเคยกบการผสม
แม่สัให้เกดเป็นสีชนนทสองดงกล่าวแลว สีใหม่ ๖ สัมดงน คอ

สีส้ม (Orange) ใตแกสัเหลืองกบสีแสดผสมกน บางทเขาเรียกสีนว่า สี
เหลืองแกมสีมกม ถาจะเอาแม่สัมาผสมกนแลวกคอ เอาสีเหลือง ๗๕ % ผสมกบ
สีแสด ๒๕ % นนเอง ฉะนั้นเมอผสมออกมาแลวกเป็นสีน บางท่านอาจจเรียกไป
ต่าง ๆ กน อย่างเช่น บางท่านก็เรียกว่าสีเหลืองแกมสีม เป็นต้น แยกเคยกบการ
เอาสีแสดกบสีเหลืองผสมเท่า ๆ กน บางท่านก็เรียกว่าสีส้ม แต่ในทนใตกล่าวมาแล้ว
ว่าเป็นสีแสด ฉะนั้นเรื่องชอนยอมไมแน่อนนัถ แลวแต่ใครจะนิยมเรียกอย่างไร

สีแดงชาดหรือสีแดงแกมสีม (Scarlet) ใตแกสัแสดผสมกบสีแสด
(หรือถ้าผสมควยแม่สัก็คอ สีเหลือง ๒๕ % กบสีแสด ๗๕ %) ลักษณะสีจค่อนไป
ทางสีแสด จงเรียกว่าสีแสดแกมสีม ในทนเรียกว่าสีแดงชาด คำว่า สีแดงชาดนผ
บางท่านกล่าววากคอ แม่สัซงตรงกบภาษาอังกฤว่า Crimson Lake Tint หรือ
สีแสดนนเอง แต่ในทนหมายถงสีผสมกนระหว่างสีแสดกบสีแสด หรือแดง ๗๕ %
กบสีเหลือง ๒๕ % ดงกล่าวแลว

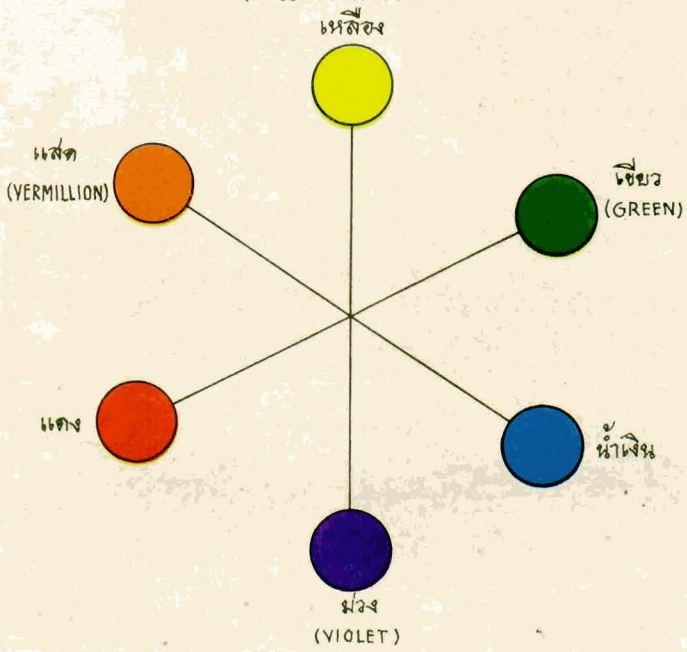
ม่วงแดง (Purple) หรือแดงแกมม่วง ใตแกสัม่วงกบสีแสดผสมกน หรือ
สีแสด ๗๕ % ผสมกบสีน้าเงิน ๒๕ % นนเอง

ม่วงน้าเงิน (Blue Violet) หรือน้าเงินแกมเขยว ใตแก สัน้าเงินกบ
สีม่วงผสมกน หรือสีน้าเงิน ๗๕ % ผสมกบสีแสด ๒๕ %

เขยวน้าเงิน (Blue Green) หรือน้าเงินแกมเขยว ใตแก สีเขยวผสม
กบสีน้าเงิน หรือสีน้าเงิน ๗๕ % ผสมกบสีเหลือง ๒๕ %

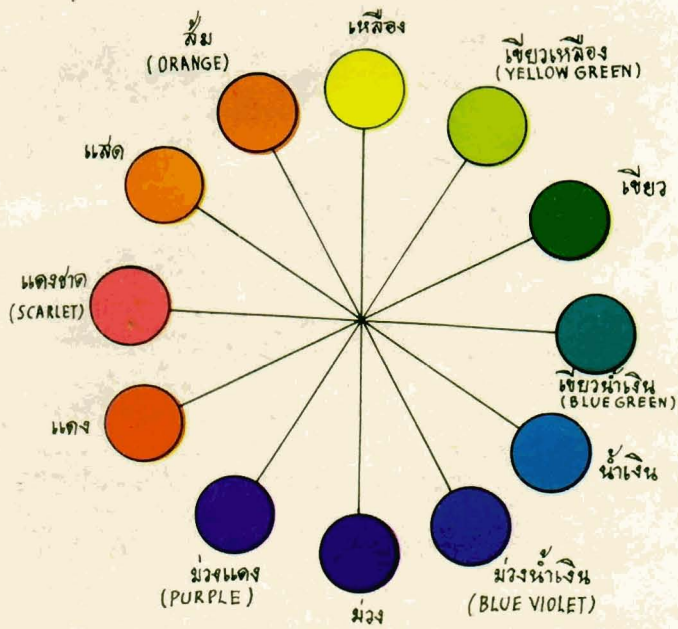
เขยวเหลือง (Yellow Green) หรือสีเหลืองแกมเขยว ใตแกสีเหลืองกบ
เขยวผสมกน หรือสีเหลือง ๗๕ % ผสมกบสีน้าเงิน ๒๕ %

สีขั้นที่สอง
(SECONDARY COLOUR)

รูปที่ ๑๑ ประกอบข้อ ๒.๓.๒
Secondary Colour

สีขั้นที่สาม
(TERTIARY COLOUR)

รูปที่ ๑๒ ประกอบข้อ ๒.๓.๒
Tertiary Colour

รูปที่ ๑๓ ประกอบข้อ ๒.๒.๕.๒
การเขียนภาพโดยใช้สีที่ถูกล้ำแล้ว

รูปที่ ๑๔ ประกอบข้อ ๒.๒.๕.๒
การเขียนภาพโดยใช้สีที่ถูกล้ำแล้ว

๒.๒.๒ แม่สีแสงอาทิตย์ (Spectrum Primaries)

แม่สีแสงอาทิตย์ หมายถึงสีซึ่งเป็นมูลฐานของรังสีโดยธรรมชาติของแสงสว่างนั่นเอง ซึ่งบางทีเรียกกันว่า แม่สีวิทยาศาสตร์หรือแม่สีของนักฟิสิกส์ เขาใจว่าพวกนักวิทยาศาสตร์ คงจะนำเอาหลักจากสีของแสงอาทิตย์นั่นเองมาคิดประดิษฐ์เกี่ยวกับเรื่องแสงสีขึ้น อย่างเช่น เราเคยเห็นสีรุ้งกันนั่นเอง คำว่า Spectrum

ที่กล่าวแลวนักคณิตศาสตร์ รังสีแม่สีแสงอาทิตย์นั้น พวกนักวิทยาศาสตร์หรือนักฟิสิกส์กล่าวว่า มีอยู่ ๓ สี เช่นกัน ได้แก่

๒.๒.๒.๑ Vermillion (สีแดง) บางทีเรียกกันว่า แดงหงสีแดง

๒.๒.๒.๒ Emerald Green (เขียวมรกต)

๒.๒.๒.๓ Violet (ม่วง) บางทีเรียกกันว่า ม่วงคราม

แม่สีทั้ง ๓ นี้นั้นหาได้เป็นแม่สีที่ทำให้เกิดสีรุ้งอย่างที่เรเคยทราบมาแล้วมิใช่ พวกนักวิทยาศาสตร์ถือว่า สีขาวเป็นสีที่เกิดจากการสะท้อนของสีรุ้งทั้ง ๗ และยังทดลองกันได้ว่า ถ้าหากว่าแม่สีทั้ง ๓ สีนี้มาผสมกันเกี่ยวกับแสงแล้ว จะเกิดเป็นสีขาวขึ้นและถ้าเอาแม่สีแต่ละคู่มาผสมกันก็จะได้ดังนี้

สีแดงผสมกับสีเขียวมรกต จะได้สีเหลือง (Yellow)

สีแดงผสมกับสีม่วง จะได้สีแดง (Crimson Lake Tint)

สีม่วงผสมกับสีเขียวมรกต จะได้สีน้ำเงิน (Cyanine Blue)

ที่กล่าวแลวทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของนักวิทยาศาสตร์ที่ทดลองด้วยการใช้แสง ซึ่งผลก็บังเกิดขึ้นที่ใช้น้ำผสมสีกัน จึงเห็นได้ว่าแตกต่างกันมากทีเดียว

๒.๒.๓ วรรณของสี (Tone)

วรรณของสี คือสีที่อยู่ในพวกเดียวกัน หรือหมเดียวกัน หรือทำให้ความรู้สึกเหมือนกัน เช่น เราจะใช้สีน้ำเงินกับสีแดง จะเห็นว่าเป็นสีที่ให้ความรู้สึกต่างกัน วรรณของสีมีอยู่ ๒ ประเภทด้วยกัน คือ

๒.๒.๓.๑ Cool Tone (วรรณสีเย็น)

เป็นสีที่ให้ความรู้สึกเย็น ถ้าจะดูจากแผนผังของสี ๑๒ สีก็จะเห็นได้ว่า วรรณสีเย็นน้อยทางซีกขวามือ นับแต่สีเหลืองลงมากมี เหลือง เขียวอ่อน เขียว เขียวแก่ น้ำเงิน และม่วงน้ำเงิน จะเห็นได้ว่าสีเหล่านี้ให้ความรู้สึกเย็นหรือเย็นตา ไม่เร้าร้อนรุนแรงแต่อย่างใด นอกจากนั้นยังทำให้รู้สึกสงบใจอีกด้วย

๒.๒.๓.๒ Warm Tone (วรรณสีร้อนหรือสีอุ่น)

เป็นสีที่ให้ความรู้สึกเร้าร้อน รุนแรง และตื่นเต้น ใต้แกวซีกทางซ้ายมือ มี เหลือง ส้ม แดง แดงชาด แดง ม่วงแดง และม่วง สำหรับสีเหลืองนั้น เป็นสีที่ทั้งสีร้อนและสีเย็น ส่วนสีม่วงนั้น ถ้าจะรวมอยู่ในพวกสีเย็นด้วยก็คงไม่ผิดความรู้สึกมากนัก สำหรับสีร้อนนั้นนอกจากจะให้ความรู้สึกเร้าร้อนแล้ว ยังกระตุ้นหรือก่อให้เกิดกำลังวังชาอีกด้วย

การใช้สีผด Tone กันดังกล่าวดังนี้ ถึงแม้ว่าสีดังกล่าวจะอยู่ในแถวเดียวกัน เรียงกันถึง ๖ สี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสีร้อน ๓ สี สีเย็น ๓ สี ซึ่งมีปริมาณเท่ากันอย่างไร จะทำให้รู้สึกไม่จืดจางเลย ฉะนั้นในการเขียนรูปเขาจึงไม่นิยมใช้สีร้อนกับสีเย็นให้มีปริมาณเท่ากัน ถึงแม้ว่าจะใช้หลักการกลมกลืนกันก็จริง เข้ามกนขมใช้สีร้อน ๗๕% สีเย็น ๒๕% ก็จะได้ภาพที่เป็นพวกสีร้อน หรือใช้สีเย็น ๗๕% สีร้อน ๒๕% ก็จะได้ภาพที่เป็นพวกสีเย็น เป็นต้น

สภาพของสีส่วนรวม (Tonalties)

มีบางท่านให้ความเห็นว่า สภาพของสีส่วนรวมนี้คือ Tone ดังกล่าวแล้วที่ว่าเป็น Cool Tone และ Warm Tone แต่บางท่านก็กล่าวว่า วรรณของสี ก็คือตรงกับภาษาอังกฤษว่า Tonalties นี้เอง จะอย่างไรก็ตามขอสรุปว่า เรื่องที่กล่าวถึงนี้ไม่ว่าจะเป็นสภาพของสีส่วนรวม หรือวรรณของสี หรือ Tone หรือ Tonalties ทั้ง ๔ คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษนี้ นับว่ามีความเกี่ยวของกัน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นคำ ๆ เดียวกัน หรือความหมายและลักษณะอย่างเดียวกันนั่นเอง ขอให้ทำความเข้าใจกับคำว่าสภาพของสีส่วนรวมต่อไป

สภาพของสีส่วนรวม มักคือ สีใดสีหนึ่งทนมสีอื่น ๆ ใต้อุณหภูมิ ที่อยู่รวมในท
 เดียวกัน อาจจะเป็นสีที่ไฮปริมาณมากกว่าสีอื่นทั้งหมดที่อยู่รวมกัน หรือ เป็นสี ๒ สี
 ประสานกัน ทำให้เกิดเป็นสี ๆ หนึ่งเห็นได้เด่นกว่าสีอื่น ตัวอย่างที่จะเข้าใจได้ง่าย
 ของเรื่องสภาพของสีส่วนรวมมักคือ เมื่อเรามองดูต้นไม้ใกล้ ๆ จะเห็นว่า เป็นสีเขียว
 แต่ความจริงแล้ว ต้นไม้ต้นนั้นมีได้มีแต่เพียงสีเขียวสดเดียว แต่มีสีอื่น ๆ ออก เช่น สี
 เขียวอ่อน สีเขียวแก่ สีเหลืองของดอก หรือสีส้มของผล สีนางเงินและอื่น ๆ ออกมาก
 แต่จำนวนปริมาณส่วนมากเมื่อเราดูแล้วเห็นเป็นสีเขียว ตามตัวอย่างนี้ก็จะเห็นได้
 แล้วว่า สีดังกล่าวคือ Cool Tone นั่นเอง ถ้าจะดูตามส่วนเฉลี่ยแล้ว ก็จะเห็นได้
 ว่า พวกสีเขียวมีราว ๗๕% ขึ้นไป นอกนั้นก็จะเป็นสีรองอยู่อย่าง เช่น สีส้ม เป็นต้น
 ถ้าหากเราจะพิจารณาต่อไป มันก็คือ เป็นสีกลมกลืนกัน ซึ่งมีสีเขียวอยู่ในแถว
 เดียวกัน ใกล้กัน ตามแผนผังสีที่ ๑๒ นั่นเอง คือ มีพวก นานเงิน เขียวแก่
 เขียว เขียวอ่อน เหลือง ส้ม เป็นต้น

สำหรับการเขียนภาพนั้น เราจะต้องคำนึงถึงสภาพของสีส่วนรวมนี้ด้วย ว่า
 จะใช้สีพวกใด แม้แต่ในการจัดห้อง หรือ ทัศนศิลป์ เราก็อาจแนะนำเอาหลักอันนี้ไป
 ใช้ได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความสบายของจิตใจ เช่น สีสำหรับห้องเด็กเล่น
 ควรจะเป็นห้องที่สดใสแล้วสีนวลนวล ไม่จำเป็นว่าจะต้องใช้สีเดียว แต่ดูสภาพของสี
 ส่วนรวมแล้วเป็นสีใดสีหนึ่ง

๒.๒.๔ ค่าของสี (Value of colour)

ค่าของสี หมายถึงสีใดสีหนึ่งก็ตามค่อย ๆ ว่างลงไปตามลำดับจนกระทั่งถึงขาว
 หรือจะพูดออกอย่างหนึ่งก็ได้ว่า เป็นน้ำหนักของสีที่แก่และค่อย ๆ อ่อนลงไปจนกระทั่ง
 เป็นสีขาวหรือเกือบขาว ค่าของสีนั้นถ้าจะทำเป็นระยะจากสีเทา หรือ สีแก่ไปจนเป็น
 สีอ่อนหรือเกือบขาว จะได้เป็น ๗ ระยะด้วยกัน

วิธีการที่จะทำให้สีแก่แก่ทีละสีน้นค่อย ๆ ว่างลงไป หรืออ่อนลงไปจนเกือบขาว
 นั้น ทำได้ดังนี้ คือ

๒.๒.๔.๑ ใช้น้ำผสม หรือ ทำเป็นควมละลาย วัตถุสีใดก็ยกขึ้นมาทาบาน
 เพราะสีนามลักษณะสีไปรุ่ง คิงนเมื่อผสมน้ำจึงทำให้สีน ๆ ว่างลงได้ เมื่อ
 ระบายลงบนกระดาษขาว พนกระดาษจะช่วยทำให้สีนจางลงได้เช่นกัน

๒.๒.๔.๒ ใช้สีขาวผสม

วิธีใช้สีทาสีผนัง สีน้ำมัน สีโปสเตอร์ สีฝุ่น และสีชนิดอื่น ๆ เพราะสีพวกนี้ นอกจากสีน้ำแล้วจะใช้สีน้ำผสมไม่ได้

นอกจากนี้อาจจะใช้สีใกล้เคียงที่เป็นสีอ่อนกว่าผสมก็ได้ แต่เมื่อผสมแล้วสีแบบนี้ ก็ควรจะเปลี่ยนไปเป็นสีอื่น แต่ก็เป็นสีอ่อนลงได้ เช่น เราต้องการให้สีน้ำเงินจางลง เราใช้สีเหลือง ซึ่งเป็นสีที่อ่อนกว่ามาผสม สีน้ำเงินนั้นก็จางลง แต่กลายเป็นสีเขียวไป ถ้าเอาสีเหลืองผสมให้มากยิ่งขึ้นสีน้ำเงินก็จางลงไปเรื่อย ๆ จนเป็นเขียวอ่อนเป็นต้น

วิธีใช้คาของสี

เราต้องทดลองดูให้ชินกับตาเราเสียก่อนว่า เมื่อเราทาสีใดสีหนึ่งให้จางลงไปจากแก่สีที่ซึ่งเป็นสีแท้ของมันลงไปจนอ่อนสุดจนเกือบขาวแล้วให้ไว้ ๗ ระยะเวลา สัปดาห์ที่ ๔, ๕ และ ๖ นั้นแหละที่จะนำไปใช้เขียนภาพ ตกแต่งห้อง หรือทำอะไร ๆ ได้ เพราะสีระยะเวลาที่ ๔, ๕ และ ๖ นั้นแหละ เป็นสีที่ไม่แก่และอ่อนจนเกินไป ซึ่งสีที่มันและนักตกแต่งทั่วไปนิยมใช้กันมาก ไม่ว่าจะเป็สีที่ทึบมาแล้ว (Broken Colour) หรือสีอันใดเมื่อจะใช้จะต้องทำให้จางลง วิธีการใช้ของเราที่คงกล่าวแล้วในตอนต้น ถ้าเป็นสีน้ำก็ใช้น้ำหรือสีขาวผสมก็ได้ ถ้าเป็นสีน้ำมันและสีอื่น ๆ ก็ต้องใช้สีขาวผสม ฉะนั้นเราต้องทดลองไว้ให้ไว้ ๗ ระยะเวลา ก่อน จนชินตา หรือชำนาญแล้วค่อยต่อไปเราก็ผสมแล้วนำไปใช้ได้เลย

จะเห็นได้ว่า การใช้สีทำอะไรก็ตามจะต้องทาสีแท้ให้จางลงเสียก่อน ไม่ว่าจะเขียนภาพ การระบายสี (Painting) ก็ต้องทาสีให้จางลงเสียก่อน การทาสีผนังห้อง ผนังอาคารต่าง ๆ ด้วยสีฝุ่น หรือสีน้ำมัน ก็มักจะต้องใช้สีขาวผสมให้จางลงก่อนเสมอ เขาไม่นิยมใช้สีแท้ๆ เพราะจะกลายเป็นสีผิดๆไปสำหรับสีอื่น และอาจจะเป็นพิษไปสำหรับสีอื่น นอกจากนั้น ในงานการตกแต่ง การประดิษฐ์ต่าง ๆ งานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการใช้สีประกอบผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เช่น ลายผ้า ลายถ้วยชามและอื่น ๆ ก็ต้องใช้สีที่จางแล้วทั้งสิ้น แม้กระทั่งการวาดเขียน (Drawing)

ด้วยสีเดียว สีเดียว (Monochrome) ก็นิยมใช้สีข้างลงไป
เช่นกัน

การระบายสีที่สีเดียวเหมือนกัน ซึ่งเราเรียกว่า (Value of monochrome)
นิยมใช้สีตั้งแต่ระยะที่ ๔ เช่นเดียวกัน เพราะการใช้สีเอกรงค์ (Monochrome) น
นอกจากจะใช้สีอื่น แก่ ที่เป็นสีอื่น ๆ ด้วยแล้ว ก็อาจจะใช้สีเดียวจริง ๆ ระบาย
ก็ได้

๒.๒.๕ สีคู่ปฏิบัตย์ (Complementary of colour)

คำว่า สีคู่ปฏิบัตย์ หมายถึง สีที่ตรงกันข้ามกัน เรียกว่า "สีคู่ประภอย" และยิ่งไปกว่านั้น
ยังมีคำเรียกอีกว่า "สีที่ตรงกันตรงกัน" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า True-contrast
พึงเข้าใจว่า ทั้งหมดนี้ คือ อันเดียวกัน มีความหมายอย่างเดียวกันนั่นเอง

สีคู่ปฏิบัตย์ นั้น คือ สีที่ตรงกันตรงกัน มีคุณค่าแตกต่างกันอย่างตรงกัน
ข้าม (บางทีเขาก็เรียกว่า สีตรงกันข้าม) ถ้าดูตามแผนผังของสีที่ ๑๒ ก็จะได้
เห็นว่า สีที่อยู่ตรงกันข้าม เมื่อเราขีดเส้นต่อโยงลงกันก็จะได้ ๖ คู่ ซึ่งมีดังนี้

เหลือง	ตรงกัน	ม่วง
เขียวอ่อน	,,	ม่วงแดง
เขียว	,,	แดง
เขียวแก่	,,	แดงชาด
น้ำเงิน	,,	ส้ม
ม่วงน้ำเงิน	,,	ส้ม

สีที่ ๖ คู่นี้แหละที่เป็นสีที่ตรงกันตรงกัน ถ้าหากไม่ตรงกันทีเดียว เพียง
เฉียง ๆ ไปทางซ้าย หรือ ขวา ก็จะเป็นสีที่ตรงกัน (Contrast) ดังกล่าวแล้ว

สำหรับการใช้สีที่ตรงกันตรงกัน นั้นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เช่นคดียกยการ
ใช้สี Contrast ธรรมดา เพราะไม่ว่าจะเขียนภาพ หรือ ใช้สีเกี่ยวกับอย่างอื่นใด
ถ้าหากเราไม่ใช้สีตรงกันข้าม หรือ สีที่ตรงกันตรงกันเลย ก็จะทำให้ดูจืดจาง
อาจทำให้เบื่อหน่ายได้ แต่ถ้าหากเราใช้สีคู่ใดคู่หนึ่งโดยมีปริมาณประมาณเท่ากัน
แล้วใช้ไม่เท่ากัน จะต้องมีหลักการใช้สีที่ตรงกันตรงกันด้วย ซึ่งมีหลักดังต่อไปนี้

๒.๒.๕.๑ เมื่อเราต้องการใช้สีคู่ใดคู่หนึ่ง โดยใช้สีของมันแท้ ๆ เลย
 ที่เคยจะ ต้องใช้สีหนึ่งใหม่ปริมาณของเนื้อที่ระบายมากกว่าอกสีหนึ่ง ประมาณ
 ๘๐% ต่อ ๒๐% เพื่อให้สีทึบประมาณเนื้อที่มากจนมีความรู้สึกว่าเด่นแต่เพียงสีเดียว
 รวมความแล้ว เมื่อมองจะรู้สึกว่ามีสีนวลกลมกลืนกัน ตัวอย่าง เช่น ถ้าเราต้องการ
 ใช้สีเหลืองกับม่วงระบายภาพ เราจะต้องใช้สีม่วงประมาณ ๒๐% สีเหลืองประมาณ
 ๘๐% และในทางตรงกันข้าม ถ้าหากเราจะใช้สีเหลือง ๒๐% สีม่วง ๘๐%
 ก็ได้เช่นกัน เราสามารถจะนำไปใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพการทำป้ายโฆษณา
 แม้กระทั่งการแต่งตัว เช่น จะติดเสื้อสีฟ้ากับสีเทาทำได้ สมมติใช้สีเขียวอ่อนสี
 ๘๐% ม่วงแดงสี ๒๐% ของเนื้อที่สีของเรา ก็จะกลมกลืนกันดี เป็นต้น

๒.๒.๕.๒ ถ้าหากเราจำเป็นต้องใช้สีตรงกันข้ามใหม่เนื้อที่เท่ากัน
 ก็อาจจะทำได้ด้วยการฆ่าสี (Broken Colour) เสียสีหนึ่ง ออกสีหนึ่งให้เป็นสีแท้
 เพียงสีเดียว ความรู้สึกของการใช้นั้นก็จะกลมกลืนกัน

การฆ่าสี หรือ สัตถกฆ่า (Broken Colour) นี้คือ การลดความสดไสของสี
 แท้ ๆ ลง ด้วยการนำสีตรงข้ามของมันมาผสมประมาณ ๒๕% เช่น เราจะฆ่าสีแดง
 ให้สีแดงลดความสดไสลง เราก็เอาสีเขียวมาผสมประมาณ ๒๕% สีแดงก็จะลด
 ความสดไสลง บางทีก็เรียกกันว่าสีหม่น เพราะสีมันหม่นลงนั่นเอง ในงานเกี่ยวกับ
 ศิลปะนั้นว่า การฆ่าสีนั้นจำเป็นอย่างขงพิเศษ เช่น ในการเขียนภาพหนึ่ง ๆ มักจะ
 ใช้สีที่ถุกฆ่าแล้วเป็นส่วนมาก ใช้สีแทนน้อยมาก พวกนักประติมากรรมก็ใช้สีที่
 เป็นสีฆ่า ทางศิลปะไม่นิยมกันเลย เพราะเหตุว่าสีที่ฆ่าทำให้ความงามของสีลดน้อยลง
 และทำให้สีที่ถุกฆ่าหม่นลง ด้วยความรู้สึกปรก ขาดความรู้สึกไป

ฉะนั้นการใช้สีตรงกันข้ามใหม่เนื้อที่เท่ากันทั้ง ๒ สีได้นั้น จะต้องฆ่าสีเสีย
 สีหนึ่ง จึงจะกลมกลืนกันแต่ฉันก็ไม่ค่อยนิยมกันมากนักในงานทางศิลปะ เพราะมีสี
 แท้ ๆ มากเกินไป

๒.๒.๕.๓ วิธีนี้ใช้ฆ่าสีตรงกันข้ามทั้ง ๒ สี สีคนนจะหม่นลง และ
 เกิดความกลมกลืนกันอย่างดี และวิธีนี้เหมาะที่จะใช้ในงานทางศิลปะมากกว่าวิธี
 ที่ ๒

๒.๒.๕.๔ ใช้สีขาว หรือ สีแก่ ๆ เช่น สีดำ สีม่วง และอื่น ๆ มา
 ตกเส้นในบริเวณที่สีคนนตกกัน ในกรณีเช่นนี้ไม่ต้องฆ่าสีเลยใช้สีแท้ ๆ ของมัน
 นนเอง และถ้าหากจำเป็นต้องใช้กับเนื้อที่มาก ๆ เราอาจจะเว้นเนื้อที่ระหว่างสีทั้ง ๒
 ที่ตกกันก็ได้ ถ้าหากพบนเป็นสีขาว หรือ จะใช้ตกเส้นก็ได้ ผลที่ได้จะดูกลมกลืนกัน

๒.๒.๕.๕ ใช้ระบายสีคูน ๆ โดยไม่ต้องฆ่าสีลงบนกระดาษที่มพ
 สีเทา สีน้ำตาล หรือ สีกลางอ่อน ๆ สำหรับบริเวณใช้ใดเฉพาะสีน้ำตาลเท่านั้น เพราะ
 สีน้ำตาลเป็นสีที่ใส และมีความหนาแน่นน้อยที่สุด ไม่อาจขบคบบงสีพ่นได้ สีพ่นเหล่านี้จะช่วย
 ฆ่าสีให้หม่นลงได้ และสีทั้งคูนจะดูกลมกลืนกัน

๒.๒.๕.๖ ใช้สีคูน ๆ โดยไม่ต้องฆ่าสีเช่นกัน โดยใช้ให้ใหม่เนื้อที่
 เท่า ๆ กัน แต่ต้องแยกสีให้เป็นหลอดสายเล็ก ๆ มีช่องไฟมาก หรือ มีเส้นละเอียด
 โดยใช้สีหนึ่งเป็นลายออกสีหนึ่งเป็นพื้น จะรู้สึกว่ามีสีทั้งคูนกลมกลืนกัน สีที่เป็นพื้น
 จะให้ความรู้สึกว่ามีมากกว่าสีส่วนที่เป็นลาย ความจริงแล้วสีทั้ง ๒ ก็มีปริมาณเท่ากัน
 การใช้สีแบบนี้มีใช้ในหลายภาพหลายละเอียด ๆ หรือ มีลายเป็นเส้น ๆ อย่างละเอียด
 เมื่อเราดูแล้วจะรู้สึกว่า ฉะนั้นมีสีส่วกลมกลืนกันทีเดียว ทั้ง ๆ ที่มีสีตกกันอย่าง
 แท้จริงอยู่ ๒ สี

วิธีการใช้สีที่ตกกันอย่างแท้จริงทุกกล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงหลักการที่จะนำไปใช้
 ได้ ถ้าหากจะนำไปใช้จริงต้องทดลองหลาย ๆ แบบ อาจจะต้องเพิ่ม หรือตัดเปลี่ยนแปลง
 อย่างไม่รู้ได้

๒.๒.๖ สีกลมกลืน (Harmony)

สีกลมกลืนก็คือสีที่อยู่มาก ๆ ไปตามธรรมชาติ เช่น สีของดอกไม้ ใบไม้
 ทองฟ้า สีของไฟและอื่น ๆ ถ้าเรานำมาลำดับจากสีอ่อนไปแก่ ก็จะได้ครบ ๑๒ สี
 เราเรียกว่า "วงสีธรรมชาติ" และในวงสีธรรมชาตินี้แหละที่ตรงกับหลักการผสมสี
 จากสีชนทหนึ่งเป็นสีชนที่สอง และจนเป็นสีชนที่สาม ดังแผนผังที่มอยู่แล้วในตอนก่อน
 ลองถึงเกิดแผนผังนั้น ก็จะได้เห็นได้ว่ามีครบ ๑๒ สี เช่นกัน และถ้าเราเรียงตามลำดับ

จากสีเหลืองเป็นต้นไป ไม่ว่าจะเรียงไปทางซ้ายหรือทางขวา ก็จะมีว่า สีจะค่อย ๆ
แกว่งไปตามลำดับ ซึ่งมี ๑๒ สี ดังนี้

๑. เหลือง
๒. เขียวอ่อน หรือ เขียวเหลือง หรือ เหลืองแกมเขียว
๓. เขียว
๔. เขียวน้ำเงิน หรือ เขียวแก่ หรือ น้ำเงินแกมเขียว
๕. น้ำเงิน
๖. ม่วงน้ำเงิน หรือ น้ำเงินแกมม่วง
๗. ม่วง
๘. ม่วงแดง หรือ แดงแกมม่วง
๙. แดง
๑๐. แดงชาด หรือ แดงแกมส้ม
๑๑. ส้ม
๑๒. ส้ม หรือ เหลืองแกมส้ม

ถ้าจะดูตามแผนผังของสีทั้ง ๑๒ สีนี้เห็นได้ว่า จากสีส้มจะเบนสีเหลือง
(สีส้มกับเหลืองอยู่ใกล้ติดกัน) ฉะนั้นสีส้ม สีเหลือง จึงเป็นสีกลมกลืนกันเอง
สีกลมกลืนกันดังกล่าวนี้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Harmony colour หรือบางทีก็
เรียกกันว่า Simple Harmony หมายถึงการกลมกลืนของสีอย่างง่าย ๆ ฟังสิ่งเกิด
จากแผนผังของสี ๑๒ สีนี้เห็นว่า ถ้าหากนับสีจาก ๑ ไปถึง ๖ เช่น สีเหลือง
เขียวอ่อน เขียว เขียวแก่ น้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน จะเห็นได้ว่าสีจะค่อย ๆ แกว่ง
เรื่อย ๆ และสีทั้ง ๖ นี้แหละที่กลมกลืนกัน การจะนำไปใช้ ถ้าใช้สีที่อยู่ใกล้ ๆ กัน
ดังกล่าวแล้วจะกลมกลืนกันดี เช่น ถ้าผืนผ้าแดงตัวควยผ้าน้ำเงินแล้วใส่
เสื้อสีเขียวอ่อน ก็กลมกลืนกันดี หรือผ้าน้ำเงิน เสื้อม่วงน้ำเงินก็กลม
กลืนกันเช่นกัน แต่ถ้าหากเราจะใช้สีทั้ง ๖ นี้ ข้ามสีกันก็ยิ่งดีสีกลมกลืนกันดีอีก
เช่นกัน เช่น สีน้ำเงินกับเขียวอ่อนก็กลมกลืนกัน ขอแต่เพียงว่าให้ใช้สีที่อยู่
เรียงลำดับกันใน ๖ สี อย่าให้เกินเป็นสีที่ ๗ ไป เพราะจะทำให้กลายเป็นสีตัดกัน

เช่น สีเหลืองเป็นสีที่ ๑ นัยไปถึงสีที่ ๔ คือ สีม่วง จะเห็นได้ว่า เหลืองกับม่วง
นั้นตัดกัน หรือตรงกันข้ามกันทีเดียว

๒.๒.๓) สีเอกรงค์ (Monochrome)

หมายความว่าใช้สี ๆ เดียว แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นสีเดียวโดด ๆ จริง ๆ
แต่รวมความไปถือว่า การใช้สีที่มีความกลมกลืนกันหรือสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นสี
ที่เรียงกันรวม ๖ สี และเช่นสีร้อน หรือสีเย็น พวกเดียวกันด้วย ตัวอย่างเช่น
เราจะใช้สีเอกรงค์เป็นสีน้ำเงิน เราอาจจะใช้สีน้ำเงินแท้ ๆ ใด ๆ ซึ่งเป็นสีพบนเป็น
ส่วนใหญ่ แล้วใช้สีอื่นที่เรียงใกล้เคียงกันได้อีก ๕ สี เช่น สีม่วงน้ำเงิน เขียวแก่
เขียว เขียวอ่อน และเหลืองเย็น แต่การใช้สีทั้ง ๕ นี้จะใช้สีแท้ ๆ ไม่ได้
จะต้องทำให้เป็นสีกลาง หรือฟ้าสลับก่อน นั่นคือจะต้องผสมสีด้วยสีน้ำเงิน
หรือ สีตรงกันข้ามเสียก่อน (ดูเรื่องการฆ่าสีในข้อ ๒.๒.๕.๒) เราจะได้ภาพ
ที่เราเขียนนั้นนูนเสมอนเป็นสีน้ำเงินสเดียว แต่ทว่าถ้าจริง ๆ แล้วก็มีสีอื่น ๆ อยู่ด้วย
ซึ่งก็สวยงามและมีมีความกลมกลืนกันอย่างดียิ่ง

๒.๒.๔) ความเข้มของสี (Intensity)

เป็นสีที่ตรงกัน Value เพราะแทนที่จะทำสีแต่ให้จางลงกลับทำให้เข้มลง
ด้วยการผสมของสีที่มากกว่า หรือ สีตรงกันข้ามกัน หรือ สีค่า สีเทา เป็นต้น
เมื่อเราใช้สีเข้มกว่า หรือ สีค่าผสมแล้วให้เข้มขึ้นตามลำดับก็ทำได้ ๗ ระยะเช่น
กัน และเมื่อจะนำไปใช้ก็สามารณำเอาระยะที่ ๔, ๕ และ ๖ จากสีแท้ลงไป นำ
ไปใช้ได้เหมือนกัน

เพราะระยะที่ ๔, ๕ และ ๖ นี้ ก็หม่นพอสมควร ถ้าเป็นระยะที่ ๖ ก็หม่น
มากเกินไป จนเกือบดำทีเดียวจึงไม่นิยมใช้

การใช้ความเข้มของสีนั้นก็นำไปใช้ในงานต่าง ๆ เช่น การเขียนภาพ
แสดงเวลากลางคืน ก็ต้องสีหม่นบาง สีสว่างบาง หรือ เวลาเย็น พระอาทิตย์
กำลังจะตกคืน ก็จะต้องมีสีสว่างสีไล่ของเมฆและสีหม่นของท้องฟ้า ซึ่งกำลังจะมืด

ลงด้วย เมื่อประกอบกันเช่นนี้จะดูเป็นเวลาเป็นจริง ๆ เป็นต้น นอกจากการใช้
ความเข้มของสียังนำไปใช้ในงานการตกแต่งได้มาก โดยใช้ความเข้มของสีเป็น
ส่วนเน้นในการตกแต่งนั้น เช่นเมื่อเราทำผนังห้องด้วยสีไขไก่ ก็อาจจะใช้เครื่อง
ตกแต่งพวกที่ โตะ หรือ เครื่องประดับอื่น ๆ เป็นสีหนักคือพวก สีน้ำตาล เป็นต้น

๒.๒.๕ ความไม่เข้ากันของสี (Discord)

ความไม่เข้ากันของสีคือการใช้ค่าของสีตรงกันข้าม ๒ สี แต่เป็นการใช้
กลบกันเสีย เช่น สีม่วงตรงกันข้ามกับสีเหลือง เราจะเห็นว่า ตามปกติสีม่วงมี
ค่าของสีเข้มกว่าสีเหลืองแน่นอน แต่การใช้สีแบบนี้ เราใช้สีม่วงให้อ่อนกว่าสีเหลือง
คือ ถ้าเป็นสีน้ำก็เช่นผสมสีม่วงให้ค่าของสี (Value) อ่อนลง แต่ใช้สีเหลือง
ให้เข้ม หรือ แก่เต็มที ผลของการใช้สีคู่กันคือ สีม่วงอ่อนกว่า สีเหลือง จะเกิด
ความไม่เข้ากันของสีนี้เรียกว่า "Discord"

การใช้สีแบบนี้จะทำให้รู้สึกถึงความสะดุดตา และระคายเคืองถึงขั้นไม่สบาย
หน้าอกด้วย เช่นถ้าหากเราใช้สีร้อน (Warm Tone) มากเกินไปก็จะรู้สึกร้อน
หรือ อึดอัดเกินไป เราใช้สีเย็นลงไปบ้าง โดยใช้แบบ Discord นี้ หรือในทาง
ตรงกันข้าม ถ้าส่วนใหญ่เป็นสีเย็น ก็จะถูกจุดชดไป ก็ควรมีสร้อนบ้าง เมื่อการ
ใช้ถูกวิธีแล้ว จะรู้สึกกลมกลืน หรือ ประสานกลมกลืนกันอย่างดียิ่งทีเดียว

๒.๓ จิตวิทยาในการใช้สี

สีแต่ละสีย่อมทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ แก่มนุษย์ได้ สีแต่ละสียังให้อิทธิพล
ต่อมนุษย์ ต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ และต่อพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย ดังนั้น
การที่เราจะใช้สีจะต้องรู้อิทธิพลของสีแต่ละสีด้วยว่า สีใดให้ความรู้สึก หรือ มี
อิทธิพลอย่างไร เช่น เราทำสีห้องเรียนควรจะเลือกใช้สีอะไร จึงจะทำให้เด็กเรียน
รู้สึกสบาย นอนอยู่ ไม่รู้สึกว้าวร้อนนอนยาว อะไรทำนองนี้ ดังนั้นเราก็จะต้อง
ทราบอิทธิพลของสีแต่ละสีดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ สี่เหลื่อ

เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส หมายถึงทำให้จิตใจสว่างขึ้น ฝพบเห็นเกิด
ความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เช่น สัจธรรม ประพจน์ของพระมหากษัตริย์ที่ใช้
สี่เหลื่อ (ตราครุฑสีแดง) เป็นต้น นอกจากสี่เหลื่อยังให้ความรู้สึกมั่นคง
เยือกเย็น และยังให้ความรู้สึกสดชื่น รื่นเริงอีกด้วย ส่วนในกิจการทางจราจร
สี่เหลื่อ ยังนำไปใช้เพื่อเตือนให้ระวัง อาจระวังอันตราย และระวังที่จะเริ่มเดิน
ทางก็ได้

๒.๓.๒ สี่แดง

เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า หมายถึงความรุดร้นรุนแรงและตื่นเต้น และยังเตือน
ให้ระวังอันตราย หรือ ให้หยุดภัยทางจราจร เป็นต้น

๒.๓.๓ สี่นาเงิน

เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในการเขียนภาพ ถ้าหากต้องการ
เขียนภาพแสดงเวลาเข้ากมมสนาเงินมาก

๒.๓.๔ สี่เขยวออน หรือ เขยวเหลื่อ

เป็นสี่เหลี่ยมคางหมู ถ้าหากเป็นเส้นผ่าแดงตวงเหมาะกบคน
หนุ่มสาว ถ้าทาสีทองเหมาะสำหรับห้องนงเลน หรือ พกผอน เพื่อให้เกิดความ
รู้สึกสบายใจและสดชื่นนเอง

๒.๓.๕ สี่เขยว

เป็นสี่เหลี่ยมคางหมู เส้นขนานตรง ขงขงเป็นสี่เหลี่ยมแสดงความปลอดภัย
ในทางจราจร เช่น ให้รถผ่านไปไค้ หรือ ให้คนเดินข้ามถนนไค้ เป็นต้น

๒.๓.๖ สี่เขยวนาเงิน หรือ เขยวแก้

เป็นสี่เหลี่ยมคางหมู เส้นขนานตรง และทาสีทองสำหรับพกผอนก้ใช้ไค้
เช่นกัน

๒.๓.๗ สี่มวงนาเงิน

เป็นสี่เหลี่ยมคางหมู เส้นขนานตรง

๒.๓.๘ สีม่วง

เป็นสัทให้ควมรู้สึกไคทงร้อนแลเยนแบายสเลลองนนเอง นอจากนยง
ให้ควมรู้สึกเศรลกลบไคอกควย

๒.๓.๙ สีม่วงแดง

ให้ควมรู้สึกร้อน แต่ไม่รุนแรงแลละทนเตนมากเหมอนสแดงอญ เพยง
แตรอนรุนแรงเลกนอย

๒.๓.๑๐ สีแดงชาด

เป็นสัทให้ควมรู้สึกร้อนรุนแรง แลละทนเตน ทงยงให้ควมรู้สึกมกคง
สมบรวณไคอกควย

๒.๓.๑๑ สีแสด

เป็นสัทให้ควมรู้สึกร้อน รุนแรง แลละทนเตนเชนกัน

๒.๓.๑๒ สีส้ม

กเชนเคยวกขพวกลสแดง สแสดนนเอง คอ ให้ควมรู้สึกร้อนรุนแรงแลละ
ทนเตน เพราะเป็นสัทไกลเคยงกนมากทสค

๒.๓.๑๓ สีขาว

เป็นสัทแห่งควมบริสุทธิ์ สดใส แลละเรยบรอย สังกตจากคนแตงตวชคควว
กแสดคงคิงควมบริสุทธิ์เรยบรอยไค ถ้าไชรวมกบสคากแสดคงคิงควมเศรไค

๒.๓.๑๔ สีดำ

เป็นสัทให้ควมรู้สึกเศรไค เช่น คนแตงตว ไวทกชแกผู้ทลวงลยไป
ผู้หญิงกมกแตงชคค้ำ ผู้ชายกแตงชคคววคาคค้ำ เป็นคิน

๒.๓.๑๕ สีเทา

เป็นสัทเยนสหงเหมอนกัน ทงยงให้ควมรู้สึกสขย ถาทาสหงพคณ
กจะรู้สึกสขยไคไคเชนกัน
เมื่อเรารวาสแตลละสมอทคพล หรือ ควมรู้สึกแตกตางกนแลลว เรากควร
เลอกไคสให้ถูกคองคตไคไค